

Naopačna je ta-le sklanja: Rod. = gospod Petra Zajc, ali: gospod Peter Zajca, nam. prav. = gospoda Petra Zajca: daj., mestn. = (pri) gospod Petru Zajc, ali: gospod Peter Zajcu, nam. prav. = (pri) gospodu Petru Zajcu; druž. = (z) gospod Petrom Zajc, ali: gospod Peter Zajcem, nam. prav. = (z) gospodom Petrom Zajcem.

Tisk Janez Leona, nam. prav. = Janeza Leona, ali tukaj prav za prav = Janez Leonov. Spisi Krištof Šmida, nam. = Krištofa Šmida; a še bolje bi se reklo = Krištof Šmidovi spisi. V Novomestu, v Belgradu. Tako se ne sme! Pravilno = v Novemestu, v Belemgradu; tudi Belgrad je naopačno, nam. = Beligrad!

Sploh nekateri ne poznajo razločka mej določnim in nedoločnim pridevnikom: iz **Maribora** izvorni dopis; bodi mu blagi spomin; neki pridni, pobožni deček; „mrzel veter tebe žene . . .“ zelen teloh; nam. prav. = izviren; blag; priden, pobožen; mrzli; zeleni.

V mestniku ednine moškega in srednjega spola dosledno rabiti končnico „u“, je, ako morebiti ne naravnost naopačno, vsaj gotovo prisiljeno: v Celju, v Gradcu, v spanju, v srcu, o delovanju, na polju, na cvetju i. t. d. *Želeti pa je, da bi se določilo nekako pravilo, kdaj naj se rabi končnica „u“, a kdaj „i“.*

Mej „iz“ (aus, heraus) in „s, z“ (von, herab, zusammen) je razloček: jaz ne vstanem „iz“ stola (aus dem Stuhle), ampak „sè“ stola; iz vrta (aus dem Garten), ne: z vrta; zgleđ (Beispiel), ne: izgled.

Vprašati, vprašanje, ne: prašati, prašanje. — Neki, ne: nek. — Vsih Slovencev, nam. prav. — vseh Slovencev. — „Možak“ pomeni toliko kakor = robuster Mann, torej je naopačno, pisati: hvala tistim možakom i. t. d. Beseda „možakar“ pa ima smešen pomen. torej ne gre, da bi kdo resno ogovarjal svoje sosede: Možakarji! . . ., kakor n. p. mešetar Pipec v znanej Kodrovej povesti. — Tvoje sestro nisem videl, nam. prav. = tvoje sestre; katero veselost ni zapustila, nam. = katere. — V teh razmerih (!), nam. = razmerah; ti kalf, nam. = té; krepki dlan (od Koseskega se ne moremo jezika učiti), nam. = krepka. — Vso našo ljudstvo, nam. = vse naše; dva pisma (!), nam. = dve pismi. — S družino, s zemljo, z postom, nam. = z družino, z zemljo, s postom. — Pridši, nam. = prišedši; izbajoč, nam. = izhajajoč. — Nekateri ne vedó razločka mej „kaj, koliko, kam“, in mej „kar, kolikor, kamor“. — To je se zgodilo, nam. — to se je . . .; padnem (dijal), nam. = padem. — Mestjan, nasiten, zarasten, nam. = meščan, nasičen, zaraščen. — Kaj veš „od“ brata (über den Bruder), nam. = o bratu. — Vredjeu, nam. = urejen. — Bil je en oče, bila ena mati, nam. = neki, neka! (Dalje prih.)

Nekoliko izrekov Bóris Miránovih.

(Nabral in uredil A. Gradišnik.)

(Dalje.)

Mladi duh je malo dovteten za abstraktne nauke. Ako hočemo, da se kaka moralna resnica prime otročje duše, da začnè kaliti in korenine poganjati v njej, treba ji dati primerno obliko in ta oblika je prilika, basen, povest. Radovednost se jame zgodaj razvijati v mladostni duši; njo je treba porabiti in obrniti v dobro.

Moralna povest bodi po istih zakonih izmišljena in zložena, kakor vsaka druga, ki nima pedagogičnega namena. Mladi bralec naj ne vé takoj, kam meri pisatelj sè svojo povestjo, da mu hoče kakor oslajeno grenko zdravilo vrniti ta in ta nauk. Še tega ni treba, da bi si bil mlad bralec, prebravši povest, jasno v svesti, česa se mu je učiti iz nje, kaka resnica je vánjo zavita: da mu je le pisatelj znal pravo struno v srci zadeti, za drugo naj ne skrbi. Čisto nepotrebno je tisto moralizovanje v

sami povesti, kakoršno se tako pogosto nahaja. Pisatelj kaže s tem, da nima pravega zaupanja v svojo moralno povest.

Ne slepimo se, ne zahtevajmo od nam izročene mladine neke idealnosti, katera je bila nam tuja, da naj njo veselí, kar je bilo nam dolgočasno.

Ljubezen do narave budimo v mladih srcih; ona je pravo zdravilo zoper surovost in vsestransko popačenost, večni vir najčistejših užitkov v slehernem stanju človeškega življenja.

Za to pa ni nikakor potreba, da vcepljamo mladini naopačne pojme o naravi, da jo ji kažemo tako, kakoršne si želimo, da bi bila.

Resnico govorimo z mladino tudi o naravi, kolikor pripušča stopinja njenega razvoja; ako ji česa povedati ne moremo, molčimo pošteno, to je edino pravo.

Narava je taka, kakoršna je, tako lepa, tako veličastna, da sama ob sebi, molčé slavi mogočno in modro stvarnikovo roko.

V naravi sploh ni ljubezni, narava nima srca; to si enkrat za vselej dobro zapomnimo, da se ne bomo sami sebe slepili. Človeku ni treba, da bil Darwinijanec, da spozná to resnico, samo oči mu je treba in pa nekoliko zdravega razuma.

Kar je najnaravneje, ni vselej tudi najbolj; in tudi sila je časi dobra, samo da je pametna!

II.

Ne sramujmo se očitno spoznati, kar nam ni in nam ne more biti na sramoto.

Bogat je naš jezik; gotovo; samo čuditi se moramo, kako je v takó kratkem času svojega književnega razvijanja, pri takó neugodnih razmerah dospél do tolikega bogastva. S to redko prikaznijo se slovenski národ lahko ponaša pred svetom, in nikdar ne bode pozabil môž, kateri so, ne gledé na svoj prid, mnogokrat na lastno kvar, iz golega rodoljubja, izobraževali mu jezik, bogatili ga, povzdigovali in blažili.

Začeli smo svoje národno izobraževanje na široki podlogi; prosto ljudstvo smo probudili iz národne nezavesti; v prostih srcih ima naše slovstvo svoje korenine; in to je edino pravo, ako hočemo, da naj se nežno drevesce krepko razvija in obilen sad obrodi.

Da se slovenščina ni takó ukoreninila in razširila, kakor vsi želimo, tega smo mej drugimi krivi sami — pisatelji slovenski!

Ako hočemo, da národ kupuje naše spise, podajajmo jih take, da jih bode mogel z veseljem in pridom brati.

Pri nas se je vse pre naglilo, in jezik je predelaval, kdor je utegnil, vsak po svoji glavi, po svojih načelih, večkrat pa tudi brez načel. Jezikoslovne razprave pišejo, in to oblastno pišejo, še dandanes pri nas po časnikih ljudjé, ki kažejo sè svojimi debelimi naopakami, da ne znajo še prvotnih slovniških zakonov. Imamo pa tudi môž, kateri so korenito izobraženi, učeni jezikoslovci, poklicani, da nam pospešujejo jezikov razvoj pri njegovih zakonih, a ti poslušajo samo svojo bistrournost brez ozira na življenje.

Koliko časa je, kar je stopil naš mali národ na zgodovinski oder! Ni čudo torej, da je njegov jezik zaostal v svojem razvoji za jeziki drugih, srečnejih národov. Kar smo zamudili brez svoje krivde, treba nam je skoraj dostoriti, da bomo z drugimi v eni vrsti.

Slovenski pisatelj mora najprej zmožen biti jezika, takega, kakoršen je v národu in v boljših knjigah naših; imeti ga mora popolnem v svoji oblasti. Ali jaz trdim, da bode slovenski pisatelj poleg vsega tega imel še velike težave, katerih ni sam kriv. Če mi kdo pravi, da jih nima, da vse, kar misli, lahko pové po slovenski, verujem mu rad;

samo vpraša se, koliko misli ima in kake misli. Za svoje domače, vsakdanje potrebe koliko je treba človeku besed? Kakih pet sto, recimo tisoč, s temi se izhaja za silo; ali koliko besed je potreboval Goethe, Shakespeare? Zdi se mi, da nekoliko več. Kdor torej tají ubožstvo slovenskega jezika, ta nam razodeva — govorimo naravnost — svoje lastno ubožstvo!

„Misli po slovenski!“ To je zopet beseda, ki ima toliko pameti v sebi, kolikor je človek vanjo položi. Misel sama za sé ni slovenska, ne nemška; ona je prosta, ne vezana na besedo, pred besedo je bila, sama si stvari besedo, takó, da smemo reči: Misel je postala beseda. Kaj posnemamo iz tega? Po moji sodbi to, kadar ne najdeš svoji misli primerne besede v jeziku, v katerem pišeš, stvari si besedo sam! Ker je misel, mora biti tudi beseda; ne da bi misel ugasnila, izginila, ker ni našla pripravnih oblik; škoda bi je bilo, velika škoda, to se vé da samo, ako je misel kaj vredna. V svojem razvoji smo prehiteli domači jezik.

Za vsak pojem, za vsako misel, za vsako „nūanco“ misli treba nam imeti svojo posebno, določno besedo. Pojmi, kolikor jih imamo do zdaj, niso ne slovanski, ne nemški, mejnárodní so, lastnina vesoljnega človeštva, naj jih je pridobil kateri koli národ; ti pojmi so torej tudi naši, in zato je treba, da imajo v našem jeziku vsak svojo besedo. Kjer take besede ni, tam jo je treba ustvariti. (Konec prih.)

Knjiga Slovénka

v
XVIII. veku.

Zacvetela je cvetlica,
Rož'ca lepa: Operosa;
B'la Ljubljani je danica
Lepih mnogoverstnih ved. —
De pa vedno lepši bi cvetela,
Kinč'la se z lepoto svojo vso,
Je sinove svoje v venč objela,
In cvetela z združeno močjo!

Srečna tačas b'la Ljubljana,
B'la je vir edinosti;
B'la Modricam sedež zbrana,
Sedež b'la marljivosti. —
In zato so vede se vzdigvale,
Ki v lovornih vencih še slové;
Umotvorne dela so nastale,
Ki „Ljubljane kinč“ še zdaj stojé. —

Kar o pričujočem stoletji v pesmici „Cvetlica Operosa“ (Vodnikov Spomenik 1859 str. 169) priprosto popéva Jernej Lenček, to naznanja ob kratkem v „Epitome Chronologica“ (1713 pg. 88 etc.) Joan. Gregor. à Thalberg na pr.: An. 1693. Conditur celebris Academia Operosorum Labacensium in Jasonea Urbe, pia in Apollinem idololatria, ac immarcescibili Pieridum applausu . . . An 1695. Annus centesimus inclytae Societatis Jesu Labacum, maximo Catholicae fidei incremento, et juventutis formandae utilitati, introductae, recolitur . . . An. 1698. Inclytum Collegium Juridicum Divum Ivonem Tutelarem suum, annuatim latinâ Panegyri, et solemni Missâ, celebrare decrevit . . . An. 1700. Fundatur magno Litteratorum commodo celebris Bibliotheca publica Labaci, munificentia Celss. Principis Episc. (Sigm. Com. de Herberstein), Praepositi (Joan. Preschern) et Decani (Joan. Ant. à Thalberg) Labacen . . . Templum Annunciatae Virg. solenni ritu consecratur . . . An. 1701. Cathedralis Basilica D. Nicolao sacra . . e fundo noviter erigi coepta . . . An. 1702. Alma Societas S. Ursulae Virginum . . omnigena Puellarum utilitate, introducitur . . Hoc anno Academia Phil-harmonicorum Labac. Authore